



Evacués uit Swalmen en omgeving in Boijl in de 2^e Wereldoorlog. (1)

In 'Even Bi'jpraoten' vroeg ik enige tijd geleden uw aandacht voor de laatste maanden van de 2^e Wereldoorlog. Er verbleven toen evacués uit Swalmen (bij Roermond) en omgeving in ons dorp. Ik vroeg hiervoor ook aandacht met een schrijven in het kwartaalblad 2022-1 van de "Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen-Heemkunde Vereniging Maas- en Swalmdal". Van die zijde helaas geen

reacties mogen ontvangen.

Dit verhaal bleef overigens bij mij langer in de la liggen dan mijn plan was. Begin 2022 werden wij n.l. geconfronteerd met de komst van een groot aantal vluchtelingen uit Ukraine. Ukraine waar de Russen plotseling binnen vielen en proberen dit mooie land te bevrijden van de nazi's zoals zij dat omschrijven. Wij weten wel beter. Gevolg was o.a. dat velen de Ukraine zijn ontvlucht en als evacués onderdak vonden in ons land bij gezinnen of andere opvangvoorzieningen. De geschiedenis lijkt zich bijna te herhalen.

Algemeen.

Wat was de aanleiding tot de evacuatie van de Swalmenaren?

Eind 1944 was Zuid-Nederland tot Susteren bevrijd. Een deel van Brabant en ook Nijmegen waren al in geallieerde handen. Hierdoor raakten de mensen in Limburg 'in de klem' tussen het Duitse leger en de geallieerden. De Duitsers verwachtten dat de geallieerden richting Roergebied zouden trekken. Door Limburg en daarom moest het gebied ten oosten van de Maas uit veiligheidsoverwegingen ontruimd worden. **Eind januari 1945 waren de inwoners van de gemeente Swalmen aan de beurt.**

De reis naar het Noorden.

In het "Dagboek van een Evacuee" van mevr. Tiel Abrahams-Fransen (die in Haulerwijk onderdak vond) lees ik dat de Duitsers op 31 januari 1945 langskwamen met de aanzegging dat ze uit Swalmen moesten vertrekken. De volgende dag gingen ze bepakt en bezakt te voet richting het 18 km verder geleden Duitse Brügggen. Twaalf kilometer verder in Waldniel vonden ze onderdak in een fabriekshal. Een paar dagen later werden ze op het station in veewagens geladen (mevr. Abrahams-Fransen met 55 personen, 7 kinderwagens en bagage in één van die wagons.) Onderweg werden ze beschoten en moesten ze een paar keer de trein verlaten. Op 4 februari 1945 waren ze eindelijk in Oldenzaal, Nederland. Toen ze daar vertrokken zwaaide een juichende menigte hen uit. Op 6 februari waren ze rond 15.00 uur in Zwolle en toen nog door naar Heerenveen. Ze kregen onderdak in Hotel Groen aldaar. In de HBS (school) werden ze onderzocht op luizen. Op 18 februari ging het per boerenwagen naar Oldeberkoop. De volgende dag kwam men uiteindelijk bij het opvanggezin in Haulerwijk. Diverse familieleden verloren elkaar onderweg uit het oog en zagen ze bij toeval weer op één van de stations. Ongetwijfeld zullen ook de ruim 100 evacués die in Boijl werden gehuisvest zo naar hier zijn gekomen. De referenten die ik hierover sprak hadden in ieder geval de treinreis compleet met beschietingen onderweg meegemaakt. Tussen 23 januari en 23 februari 1945 vonden er ongeveer 16 treintransporten vanuit Limburg naar de noordelijke provincies plaats. Intussen was er door de gemeentes in het noorden des lands onderzocht welke gezinnen eventueel hoeveel Limburgers onderdak konden bieden. Uiteindelijk werden ruim 32.000 evacués in Friesland ondergebracht.

De terugreis.

Op 8 mei 1945 vertrok een eerste konvooi van Leeuwarden naar Limburg. Nadien volgden er nog zo'n 500 ritten. Simpel te regelen was dit niet. Waar vond men de auto's en hoe kwam men aan voldoende brandstof? Ook stond men vanwege de niet goed onderhouden auto's en gebrek aan onderdelen regelmatig met pech langs de straat. En dan nog maar afwachten wat men 'thuis' zou aantreffen. Diverse

woningen waren door de bombardementen met de grond gelijkemaakt of zwaar beschadigd.

De Swalmenaren in Boijl.

Het kostte veel tijd en zoekwerk om tot een overzicht te komen van de mensen die vanuit Swalmen en omgeving in Boijl onderdak vonden. Zo spitte ik 18 pagina's van het dagblad "De Gazet van Limburg" van 1 mei 1945 door met per pagina 5 kolommen met namen van Limburgers, hun adres in Limburg en het evacuatie-adres. Bijkomend probleem was dat ik die krant uiteraard de huisnummers uit 1945 vermeld waren en laat nu in Weststellingwerf op 1 januari 1951 nieuwe huisnummers ingevoerd zijn. Maar ook daar was een oplossing: Gemeente Weststellingwerf had nog omnummeringslijst in haar archief.

Voorbeeld: Boijl 33A werd Rijsberkamperweg 16. Hier de lijst van de evacués met adres in Limburg en naam en adres van de families in Boijl die ik zo goed en zo kwaad als mogelijk destilleerde met verder genoemde referenten.

NAMEN Versie 1 september 2022.	PERS.	ADRES LIMBURG	ADRES BOIJL VOOR 1-1-51	ADRES BOIJL NA 1-1-51	BEWONER VOOR 1-1-51
ROERMOND					
Beurskens	?	Voogdijstr.	29	Rijsberkamperw. 7	W. Wever
Idem	?	Idem	20	Boijlerweg 149	Berend Jager
G. van Coolen	?	Dionisiusstr. 8	137	Boijlerweg 12	Roelof Veldhuizen
M. Engelen-Beckers	3	?	19	Boijlerweg 124	A.J. Kamer
F. Frencken	2	?	?	Boijl aan de molen?	?
A. Frencken	1	P. Ramakerstr. 13	89	Boijlerweg 77	Piet Hartsuiker
Jeurissen-Schreurs	4	Heinsbergerw. 28	139	Boijlerweg 9	Wessel Boelen
J. Metsemakers-Jeurissen	3	Heinsbergerw. 367	101	Boijlerweg 42	F. Hogeterp
Op den Camp-Bayer	4	Nassastraat 62	104	Boijlerweg 51	Hendr. Donker
Simons-Eggels	2	Kon. Reg. Laan	45 A	Boekelterweg 24	Geert Hoogeveen
Antonius Hubertus de Bock en Johanna Maria Hubertina de Bock-Linssen en kinderen:	2	Kon Reg. Laan 69	33	Rijsberkamperw.14	Jacobus van Zanden
Mia de Bock	1		34	Rijsberkamperw.11	Lammert Mulder
** Adriana de Bock (Sjaan)	1		34	Rijsberkamperw.11	Lammert Mulder
Wies Collard-de Bock met 2 kinderen. Hebben op 2 adressen gewoond.	2	B. Rauptstraat 2	55	Doldersumsestr. 18	Jac. Wierda
Annie Collard	1	B. Rauptstraat 2			
Mia Collard	1	B. Rauptstraat 2	72	Boijlerweg 90	Juffr. De Jong
SINT ODILIENBERG- SWALMEN					
Fr. Beulen-Lehnen	3	Schoolstr. A 567	37 A	Rijsberkamperw. 24	Jan Bootsma
G. Christiaans-Beek	3	Boschstaat A 375	88	Boijlerweg 81	Hendrik van

					Riesen
Chr. Christiaans-Beek	2	Kroppestr. A 440	158	?	Barth. Stuiver
J. Clerx	4	Kroppestr. A 409	30	Rijsberkamperw.10	Jan Pieter Bult
W.M. en G Doensen	2	?	112	Boijlerweg 34	Berend Veen
H.G. Diels-Maessen of Maessen-Diels	8	Gevaren A 537	142	Boijlerweg 8	Tj. Van der Meulen
A.H. Dirks-Meuter of Diels-Meuter	2	Rijksweg E 56	52	Boijlerweg 110	Jacob Harmsma
W. van Dijk	1	Beeselschew D10	?	?	?
Gertr. G. Eggels	1	Gevaren A 537	45 A	Boekelterweg 24	Geert Hoogeveen
J.H. Geraedts	2	Kroppestr. A 442	18	Boijlerweg 128	J. van Riesen
G. Geraedts-Smeets	3	Kroppestr. A 446	50 A	Lijkweg 2	Jan de Vries
Hinssen	1	Gevaren A 540	?	?	?
Hinssen – Verberne	6	?	39	Boekelterweg 6	Willem de Jong
Houben, Mia en Mathieu	4	Gevaren A 535	102	Boijlerweg 55	Egbert de Boer
J. Kessels-Schreurs	6	Heistr. A 556 B	41 A	Boekelterweg 5	Jeen Akkerman
H.P. Janssen-Thijssen	6	Kroppestr. A 44	136	Boijlerweg 14	Willem Buitenga
Joh. Janssen-Weijnen	4	Asselt C 36	142	Boijlerweg 8	Roelof de Graaf
J.M. Scheepers-Claessen	4	Hoogstr. A 201	95	Boijlerweg 67	Jan Russchen
Wed. Meuter-Claessen	6	Rijksweg E 56	55 B	Doldersumsestr. 7	Wed. Mailly, Jan A., Hendrik Mailly
W. Meuter en dienstbode	2	Hoogstr. A 159	82	Boijlerweg 72	Mercur
Op den Camp-Cox	6	Gevaren A 53	145	Boijlerweg 3	Johannes Prikken Wed. Jac. Marks
Op den Camp-Sillen met dochter Mien	2	Gevaren A 533	31	Rijsberkamperw. 9	Luitzen J. Mulder
Eck van Aelmans	4	Sportstraat 1	43	Boekelterweg 16	Evert Bos
J. Weijnen	1	Asselt C 36	55	Doldersumsestr. 18	Jacob Wierda
Wijnands-Schreur	8	Kroppestr. A 394	96	Boijlerweg 65	Seije Nolles
H. Peeters	1	Rijksweg 255	53	Boijlerweg 108	Klaas van Dam
??	2		90	Boijlerweg 60	August Urff
Chr. Hendriks (vader van 1 t.m 10 hieronder)	1	Mantelstr. A 159	84 A	Boschoordweg 3	Gerrit de Boer
Lies Hendriks-Muiter (moeder van 1 t.m 10 hieronder)	1	Mantelstr. A 159	84 A	Boschoordweg 3	Gerrit de Boer
1. Mariet Hendriks	1	Mantelstr. A 159	84 A	Boijlerweg 77	Heine de Boer
2. Wiel Hendriks	1	Mantelstr. A 159	115	Boijlerweg 30	Willem Posthumus
3. Piet Hendriks	1	Mantelstr. A 159	106	Boijlerweg 47	Piet Veurman
4. Sjef Hendriks	1	Mantelstr. A 159	106	Boijlerweg 47	Piet Veurman
5. Sjaak Hendriks	1	Mantelstr. A 159	115	Boijlerweg 30	Willem Posthumus

6. Els Hendriks	1	Mantelstr. A 159	50 A	Kerkweg 12	IJsbrand Nijholt
7. Annemie Hendriks	1	Mantelstr. A 159	77 B	Kerkweg 12	IJsbrand Nijholt
8. Mien Hendriks	1	Mantelstr. A 159	77	Boijlerweg 89	H v.d. Boer
9. Anton Hendriks	1	Mantelstr. A 159	84 A	Boschoordweg 3	Gerrit de Boer
10.Arthur Hendriks	1	Mantelstr. A 159	84 A	Boschoordweg 3	Gerrit de Boer
Hendriks-Geraedts (broer v. Chr. H.)	2	Gevaren A 506	84	Boschoordweg 12	Sieger Bijkerk
L. Beek vader van:	1		33 A	Rijsberkamperw.16	Jan Mulder
Peter Beek	1		33 A	Rijsberkamperw.16	Jan Mulder
Jan Beek en vriendin Martha	2		33 A	Rijsberkamperw.16	Jan Mulder
Truus Op den Camp	1	Gevaren A 533	27	Rijsberkamperw. 4	Douwe de Vries
Jes Op den Camp	1	Gevaren A 533	27	Rijsberkamperw. 4	Douwe de Vries
Tjeu (of Jan) Op den Camp	1	Gevaren A 533	53	Boijlerweg 108	Klaas van Dam
Houben – Sillen met kinderen	1	Gevaren A 535	102	Boijlerweg 53	Egbert de Boer
1. Mia Houben	1	Gevaren A 535	102	Boijlerweg 53	Egbert de Boer
2. Mathieu Houben	1	Gevaren A 535	102	Boijlerweg 53	Egbert de Boer
Huub en Lenie (achternaam onbekend.)	2	?	81 A	Boijlerweg 85	H.Oosterkamp
** in okt. 2021 honderd jaar geworden					

Referenten. (met excuus als ik iemand vergeten mocht hebben.)

Gemeentearchief Roermond: De Gazet van Limburg van 1-5-1945 / Milieu en Heemkunde Vereniging Swalmen- Heemkunde Vereniging Maas- en Swalmdal, Els Jansen-van Avesaath, Charles Konings. / Bezoek aan Mariet, Annemie en Arthur Hendriks in Swalmen / Brief- en mailcontacten met zus en broer Tonnie Tinnemans-Beursgens, Montfort en Wim Beursgens, Roermond / Bezoek van fam. Hodselmans, Parkhof Swalmen / Gesprekken met Lamkje Bijstra-Mulder, IJsselmuiden, oud-inwoonster Boijl, Grietje Veldmeijer-van Zanden en Heintje Bijkerk in Boijl. / Archief Gemeente Weststellingwerf / Boek 30.000 evacués van Eddy van der Noord, uitgeverij Louise / “Dagboek van een evacué” uitgave Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen maart 1995

In deel 2 meer persoonlijke verhalen, fotomateriaal e.d. over de evacués en hun verblijf in Boijl.

Heeft u nog meer info, verhalen, foto's e.d.? We horen het graag!

Met dank aan alle referenten, mede namens Dorpsarchief Boijl, Jan Veldhuizen.

janveldhuizen.jv@gmail.com 06-13415198